

MNENJA IN STALIŠČA SLOVENSКИH IN HRVAŠKIH VZGOJITELJEV O USPOSABLJENOSTI ZA ODKRIVANJE POTENCIALNO NADARJENIH PREDŠOLSКИH OTROK

LJILJANA GOMERČIĆ

Potrjeno/Accepted
10. 7. 2020

Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Koper, Slovenija

Objavljeno/Published
25. 3. 2022

CORRESPONDING AUTHOR/KORESPONDENČNI AVTOR
ljiljana963@gmail.com

Keywords:

potencialna nadarjenost,
predšolski otrok,
predšolska vzgoja,
strokovna
usposobljenost,
vzgojitelj

Ključne besede:

potentially gifted
children, preschool
child, preschool
education, professional
competence, preschool
educator

UDK/UDC:

373.2.015.3(497.4:497.5)

Izvleček/Abstract Namen raziskave je ugotoviti, ali obstajajo razlike v mnenjih in stališčih slovenskih in hrvaških vzgojiteljev o odkrivanju potencialno nadarjenih otrok ter pri samooceni kompetenc za tovrstno delo, v mnenjih in stališčih o pomenu izobrazbe in usposabljanja ter pri podpori svetovalne službe in staršev. V raziskavi je sodelovalo 542 anketirancev, in sicer 248 (45,8 %) vzgojiteljev iz Slovenije in 294 (54,2 %) iz Hrvaške. Rezultati raziskave kažejo, da obstajajo pri samooceni posameznih kompetenc statistično pomembne razlike med slovenskimi in hrvaškimi vzgojitelji.

Opinions and views of Slovenian and Croatian preschool teachers on their ability to identify potentially gifted preschool children

This research aims to investigate the differences between Slovenian and Croatian preschool teachers in their opinions and views on the identification of potentially gifted children, on the self-assessment of their professional skills in this field, on the importance of education and professional formation, and on the role of school counseling service and children's parents. The survey included 542 participants, 248 (45.8%) preschool teachers from Slovenia and 294 (54.2%) preschool teachers from Croatia. The results show that there are statistically significant differences in self-assessment of individual professional skills between Slovenian and Croatian preschool teachers.

DOI <https://doi.org/10.18690/rei.15.1.105-125.2022>

Besedilo / Text © 2021 Avtor(ji) / The Author(s)

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Uvod

Zgodnje odkrivanje in spodbujanje potencialne nadarjenosti dobiva vse večji pomen. Ob tem se velika pozornost v vseh evropskih državah usmerja tudi na izobraževanje pedagoških delavcev (Tomić, 2012, str. 101; Eurydice, 2009). V vrtcih so zaposleni strokovni delavci, vzgojitelji, katerih naloga in dolžnost je nuditi otrokom optimalne možnosti za celostni razvoj v zgodnjem otroštvu. Ravno na področju zgodnje identifikacije in kasneje edukacije ter spodbujanja razvoja potencialne nadarjenosti pri predšolskem otroku je še vedno premalo storjenega. Pogosto se namreč zgodi, da potencialna nadarjenost predšolskega otroka ni zaznana ali je napačno diagnosticirana (Kukanja Gabrijelčič, 2017; Sutherland, 2012). Vzroki so različni: od pomanjkanja zakonodajnih izhodišč, kurikularnih smernic, programov, izobraževanja vzgojiteljev in sodelovanja s starši do pripravljenosti institucij in strokovnega kadra na spremembe (Ferbežer, 2012; Primožič, 2013).

Za namene empirične raziskave smo z vprašalnikom pridobili mnenja in stališča vzgojiteljev glede nadarjenosti predšolskih otrok ter ugotavljali samooceno vzgojiteljev o kompetencah za odkrivanje in delo s tovrstno skupino otrok. Ugotovitve raziskave so prispevek k ozaveščanju pomena zgodnjega prepoznavanja in odkrivanja potencialno nadarjenih otrok in dela z njimi ter spodbuda za izboljšanje inkluzivne naravnosti pri vzgoji in izobraževanju nadarjenih, kar je pomemben prispevek k pedagoški znanosti.

Pomen odkrivanja potencialno nadarjenih otrok na predšolski stopnji

Odkrivanje potencialno nadarjenih predšolskih otrok je zahtevno in kompleksno opravilo, ki zahteva ustrezno procesno diagnostiko (Ferbežer, 2012; Žagar, 1999). Nanj morajo biti še posebej dobro pripravljene strokovno usposobljeni pedagoški delavci, ki se soočajo z izzivi prepoznavanja značilnosti nadarjenih otrok in nadaljnega usmerjanja v smislu realizacije njihovih potencialov. V slovenskem vzgojno-izobraževalnem prostoru na področju predšolske vzgoje govorimo predvsem o potencialni nadarjenosti (Kukanja Gabrijelčič, 2017). Da bi posameznik lahko izkazal nadpovprečne dosežke pri dejavnosti, s katero se ukvarja, mora imeti določen potencial (Cvetković - Lay in Sekulić - Majurec, 1998).

Ta mu bo omogočil, da se razvijajo njegove sposobnosti. V literaturi se pogosto obravnava tudi problem »spregledanega« potencialno nadarjenega otroka (Coleman, 1985; Ferbežer, 2012; Hodge in Kemp, 2006; Kukanja Gabrijelčič, 2017; Webb, 2005 idr.).

Avtorji navajajo, da je zgodnje odkrivanje otrokove nadarjenosti in visokih potencialov še posebej pomembno zaradi ustrezne edukacije in pozitivnih učnih izkušenj (Ferbežer, 2002; Grubb, 2008; Rajović, 2015; Webb, 2010). Pri spregledanem nadarjenem otroku se lahko začnejo v različnih oblikah kazati moteči znaki: motnje pozornosti in hiperaktivnost, pretirana zaskrbljenost, povezana z moralnimi in etičnimi vprašanji, perfekcionizem, ki je usmerjen tako vase kot k drugim, premalo spanja, veliko sanj, nočni strahovi, izražena občutljivost, frustriranost pri nedoseganju ciljev, težave v odnosih s sovrstniki, drugačni interesi kot sovrstniki, odklanjanje sodelovanja pri zadani nalogi in mnogoteri drugi znaki (Webb, 2010). Nadarjene otroke lahko prepoznamo že v prvih treh letih življenja, posebej na intelektualnem področju in pri jezikovnih zmožnostih (Brumbaugh in Roshco, 1959; Roedell, 1990; Marjanovič Umek in Zupančič, 2009, str. 423; Robinson in Robinson 1992; Silverman, 2005 idr.). Najpogosteje omenjena ovira, ki jo zasledimo v različnih virih, pa je neustrezna usposobljenost vzgojiteljev, da te otroke odkrijejo. Avtorji namreč navajajo, da je usposobljenost vzgojiteljev ključna za razvoj njihovih strokovnih, raziskovalnih in reflektivnih kompetenc, ki hkrati vplivajo na zaznavanje splošnih in specifičnih potreb predšolskega otroka na vseh področjih razvoja (Ferbežer, 2002; Hodge in Kemp, 2008; Kukanja Gabrijelčič, 2015, 2016; Čotar Konrad in Kukanja Gabrijelčič, 2015, 2016; Pfeiffer in Petscher, 2008; Pfeiffer, Petscher in Jarosewich 2003; Porter, 2005; Renzulli, Siegle, Reis, Gavin in Reed, 2009).

Vloga in pomen vzgojitelja pri odkrivanju potencialne nadarjenosti otroka

Osebnostne lastnosti vzgojitelja in njegove strokovne kompetence vplivajo na celosten razvoj otrokovih potencialov. Modrić (2013, str. 431) pri tem navaja, da je vzgojitelj pomembna oseba za razvoj socializacije otrok v vrtcu in je otroku zgled. Vzgojitelj mora biti socialno, čustveno in strokovno kompetenten, da lahko opazuje in spremlja potrebe posameznega otroka (Sindik, 2010, str. 70).

Novejše raziskave na področju izobraževanja vzgojiteljev predšolskih otrok poudarjajo strokovnost in kompetence za vsestranskost ter novo vlogo vzgojitelja (Ljubetić, 2012; Persson, 2006; Podgornik, 2008; Schleicher, 2013; Slunjski, Šagud in Brajša - Žganec 2006; Taylor in Nolen, 2005), kjer so v ospredju tudi zahteve za spremljanje nadarjenih in visoko sposobnih posameznikov (Ferbežer 2009; Kukanja Gabrijelčič, 2016; Pangričič, 2016). Raziskave usposobljenosti vzgojiteljev za odkrivanje potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delo z njimi kažejo, da se vzgojitelji ocenjujejo kot zadovoljivo usposobljeni (Kukanja Gabrijelčič, 2016; Modrić, 2013; Sindik, 2010; Vann, 2015 idr.). Cvetković - Lay in Sever (2004) sta odkrili visoko sposobnost vzgojiteljic pri zaznavanju potencialno nadarjenega otroka. Podobno raziskavo je v Sloveniji izvedla tudi Kukanja Gabrijelčič (2016) in potrdila dognanja hrvaških kolegic. Nekatere druge študije (Grubb 2008; Pfeiffer in Petsche, 2008) kažejo na problem izobraževanja in informiranja vzgojiteljev pri odkrivanju potencialne nadarjenosti. Jacobs (1971, v Ferbežer, 2002) ugotavlja, da imajo vzgojitelji veliko odgovornost in da so tisti, ki se niso pedagoško-psihološko izobraževali in izpopolnjevali za identifikacijo potencialno nadarjenih predšolskih otrok, »precenjevali intelektualne sposobnosti, verbalno spretnost, kooperativnost tistih otrok, ki so v vzgojnem procesu poželi njihovo odobravanje«. Po pregledu in vsebinski analizi relevantne znanstvene in strokovne literature za delo z nadarjenimi predšolskimi otroki ter aktualnih raziskavah na področju razvoja predšolskega otroka, nadarjenosti in strokovnih kompetenc vzgojiteljev lahko povzamemo, da so vzgojitelji pripravljeni na izzive in pozitivne premike pri odkrivanju in delu s potencialno nadarjenimi predšolskimi otroki, vendar se še vedno počutijo nekompetentni oz. premalo strokovno usposobljeni za tovrstno delo (Bezić, 2006; Cvetković - Lay in Sekulić - Majurec, 1998; Ferbežer, 2002; Hmelak, 2013; Hohmann, 2005; Jurišević, 2011; Kukanja Gabrijelčič, 2016; Lillvista, 2014; Mönks, 2005; Persson, 2006; Rajović, 2015; Sindik, 2010; Webb, 2010).

Opredeleitev raziskovalnega problema

S kvantitativno raziskavo smo raziskali prepričanja vzgojiteljev in vzgojiteljic, zaposlenih v slovenskih in hrvaških vrtcih, o: (1) lastni samooceni kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi, (2) lastni strokovni usposobljenosti in izobrazbi za odkrivanje potencialne nadarjenosti otrok v vrtcu, (3) pomenu svetovalne službe, vodstva vrtca in sodelovanja s starši pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi.

Cilji raziskave

- ugotoviti, kakšna je samoocena vzgojiteljevih kompetenc za odkrivanje nadarjenih otrok in delo z njimi;
- ugotoviti, ali obstajajo statistično pomembne razlike med mnenji in stališči vzgojiteljev v Sloveniji in na Hrvaškem, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje in razvoj potencialno nadarjenih otrok v vrtcih;
- ugotoviti, ali obstaja statistično pomembna razlika med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških javnih vrtcih v podpori svetovalne službe in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi.

V okviru raziskovalnega vprašanja smo preverili naslednje hipoteze:

H 1: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih obstaja statistično pomembna razlika pri samooceni kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi.

H 2: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembnih razlik v prepričanjih, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih.

H 3: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških javnih vrtcih obstaja statistično pomembna razlika v podpori svetovalne službe, vodstva vrtca in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi.

Metoda raziskovanja

V empiričnem delu raziskave je uporabljena kavzalno neeksperimentalna metoda pedagoškega raziskovanja, kjer smo proučevali mnenja in stališča vzgojiteljic o nadarjenosti predšolskih otrok ter samooceno njihovih kompetenc za odkrivanje in delo z nadarjenimi otroki. V okviru empiričnega dela smo uporabili kvantitativni raziskovalni pristop, podatke smo zbirali na reprezentativnem vzorcu z vprašalnikom.

Tehnike zbiranja podatkov in instrumentov ter načini preverjanja merskih značilnosti instrumentov
Pri kvantitativni empirični raziskavi smo za namen raziskave oblikovali vprašalnik, ki je prilagojen ciljem naše raziskave.

S pomočjo tega vprašalnika smo zbrali podatke o mnenjih in stališčih vzgojiteljev glede statusa vzgojitelja, strokovnega razvoja, podpore vodstva in potencialne nadarjenosti predšolskega otroka. Vprašalnik je vseboval 17 vprašanj, ki so bila razdeljena v tri vsebinske sklope. Prvi sklop štirih vprašanj se je nanašal na demografske podatke (spol, starost, stopnja pridobljene izobrazbe in delovna doba), ki smo jih zbrali z anketnimi vprašanji zaprtega tipa.

Drugi sklop je bil namenjen mnenjem in stališčem vzgojiteljev v zvezi z odkrivanjem in delom z nadarjenimi otroki v vrtcu, tretji sklop pa je vseboval vprašanja o samooceni pedagoško-psiholoških in didaktično-metodičnih kompetenc strokovnega razvoja vzgojitelja. Vprašalnik je vseboval odprte in zaprte tipe vprašanj, uporabljena je bila lestvica Likertovega tipa, nominalne spremenljivke in ordinalne lestvice. Konstruktivno veljavnost vprašalnika smo preverjali s postopkom faktorizacije (uporabili smo analizo glavnih komponent) in s Cronbachovim koeficientom α . Objektivnost vprašalnika smo zagotovili s prevladujočo uporabo vprašanj zaprtega tipa, Likertove ocenjevalne lestvice, jasnimi, enopomenskimi in kratkimi navodili in nevodenim anketiranjem.

Opis postopka zbiranja podatkov

Prek spletne aplikacije 1-KA smo oblikovali končno verzijo vprašalnika (e-verzija), dostop do e-vprašalnika pa posredovali v vzorec vključenim osebam. E-vprašalniku smo priložili dopis z osebno predstavitvijo, razložili smo namen anketiranja in zagotovili anonimnost.

Opredelevitev vzorca

Pri kvantitativni empirični raziskavi smo v namenski vzorec vključili vzgojitelje v vrtcih, ki so vpisani v razvid javno veljavnih izvajalcev predšolske vzgoje v Sloveniji in na Hrvaškem. Po podatkih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (2018) je teh vrtcev v Sloveniji 425, na Hrvaškem pa po podatkih Ministrstva za znanost in izobraževanje Republike Hrvaške 808. Na osnovi seznama vseh vrtcev v Sloveniji in na Hrvaškem smo v vzorec naključno izbrali vrtce in jim poslali vprašalnike. Znotraj posameznega vrtca v Sloveniji in na Hrvaškem smo vključili vse vzgojitelje – njihovo število so nam posredovali ravnatelji oz. svetovalne delavke v teh vrtcih. K sodelovanju v raziskavi smo povabili približno (800) vzgojiteljev, zaposlenih v slovenskih in hrvaških javnih vrtcih, odzvalo se jih je 542.

Opis obdelave podatkov

Z vprašalnikom pridobljene podatke smo statistično obdelali s pomočjo programskega paketa SPSS 23.0. Pri preverjanju zastavljenih hipotez smo se ravnali po pravilu, da je največje dopustno tveganje za zavrnitev posamezne hipoteze 5-odstotna napaka – če bo raven statistične pomembnosti pri posamezni hipotezi manjša od 0,05 ($p < 0,05$), bomo hipotezo sprejeli.

Pri analizi kvantitativnih podatkov smo uporabili naslednje statistične metode: osnovno deskriptivno statistiko, kjer smo za nominalne spremenljivke uporabili frekvence in strukturne odstotke, za ordinalne spremenljivke pa smo uporabili aritmetično sredino, standardni odklon, najnižjo in najvišjo vrednost, koeficient sploščenosti in koeficient asimetričnosti.

Frekvence in strukturne odstotke smo uporabili pri demografskih podatkih anketiranih, pri vprašanju o številu potencialno nadarjenih otrok, ki so bili v zadnjih petih letih pedagoškega dela v vrtcu vključeni v katero koli skupino otrok, pri vprašanju o številu udeležb na strokovnih izpopolnjevanjih v zvezi z delom in odkrivanjem potencialno nadarjenih otrok v vrtcu v zadnjem letu in pri vprašanju o mnenju anketiranih v zvezi z njihovim aktivnim vključevanjem v različne oblike razvijanja lastnih kompetenc na področju odkrivanja in dela s potencialno nadarjenimi otroki v vrtcu. Pri vseh drugih vprašanjih smo uporabili aritmetično sredino, standardni odklon, najnižjo in najvišjo vrednost, koeficient sploščenosti in koeficient asimetričnosti, saj so vprašanja ordinalnega tipa.

- a) Analizo glavnih komponent smo uporabili za preverjanje konstruktne veljavnosti vprašalnika, za določitev latentnih spremenljivk (skupnih faktorjev) kompetenc pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi ter za določitev latentnih spremenljivk (skupnih faktorjev) prepričanij v zvezi s potencialno nadarjenimi otroki.

Število posameznih latentnih spremenljivk smo določili glede na število komponent, ki so imele lastne vrednosti višje od 1 in glede na delež pojasnjene variance.

- b) Preizkus Kolmogorov-Smirnov za preverjanje normalnosti porazdelitev spremenljivk, ki so vključene pri preverjanju posameznih hipotez.
- c) T-test za neodvisne vzorce (ang. Independent Samples T-Test) za preverjanje naslednjih hipotez:
 - i. hipoteze 1, kjer smo ugotavljali, ali med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih obstaja statistično pomembna razlika pri samooceni kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi;

- ii. hipoteze 2, kjer smo ugotavljali, ali med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih obstaja statistično pomembna razlika v prepričanjih, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih
- iii. hipoteze 3, kjer smo ugotavljali, ali med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških javnih vrtcih obstaja statistično pomembna razlika pri podpori svetovalne službe, vodstva vrtca in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi.

Pri neizpolnjevanju pogojev, ki so bili potrebni za parametrične preizkuse (normalna porazdelitev in homogenost varianc), smo za preverjanje zastavljenih hipotez namesto

T-testa za neodvisne vzorce uporabili Mann-Whitneyjev U-preizkus.

Rezultati in interpretacija

V raziskavi je sodelovalo 542 anketirancev, od tega 505 vzgojiteljic (93 %), 9 vzgojiteljev (1,7 %) in 28 udeležencev (5,3 %), ki se niso opredelili po spolu. 248 (45,8 %) sodelujočih prihaja iz Republike Slovenije, 294 (54,2 %) pa iz Republike Hrvaške. Starost udeležencev se je gibala od 19 do 65 let, povprečna vrednost za slovenske vzgojitelje je 42 (10,1) let in 41,5 (10,6) let za njihove hrvaške kolege, razlika pa ni bila statistično značilna ($t = 0,53$; $p > 0,05$). Slovenski in hrvaški vzgojitelji se bistveno razlikujejo glede na delovno dobo ($t = 3,23$; $p < 0,001$); slovenski vzgojitelji imajo v povprečju več delovne dobe. Slovenski in hrvaški vzgojitelji se bistveno razlikujejo tudi po stopnji izobrazbe. Slovenija: minimalna delovna doba anketiranih je 1 leto, maksimalna delovna doba je 41 let, največ anketiranih ima 10 let delovne dobe (18). Polovica anketiranih ima manj kot 17 let delovne dobe, druga polovica pa več kot 17 let. Hrvaška: minimalna delovna doba anketiranih je 1 leto, maksimalna delovna doba je 42 let, največ anketiranih ima 10 let delovne dobe (29). Polovica anketiranih ima manj kot 14 let delovne dobe, druga polovica pa več kot 14 let (tabela 1).

Tabela 1: Prikaz osnovnih značilnosti anketirancev

Starost	42 (10,1)	41,5 (10,6)	0,53	0,599
Delovna doba v vrtcu	18,4 (11,8)	15,1 (11,7)	3,32	0,001

V nadaljevanju predstavljamo rezultate, ki se nanašajo na samooceno, in razlike med vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem, in sicer:

- pri kompetencah za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi;
- pri prepričanjih, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih;
- v podpori svetovalne službe, vodstva vrtca in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi

Ocena in razlike v samooceni kompetenc pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi pri vzgojiteljih v Sloveniji in na Hrvaškem

Trditve, ki opredeljujejo kompetence pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi, vsebujejo strokovno usposobljenost, pripravljenost za raziskovalne projekte, strokovno usposobljenost za samorefleksijo, sodelovanje pri timskem delu in skrb za osebni in strokovni razvoj na tem področju. Predvidevali smo, da se samoocene kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi med vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem razlikujejo, zato smo obstoj morebitnih razlik preverili.

Na podlagi rezultatov, prikazanih v preglednici 2, ugotavljamo, da se vzgojitelji v Sloveniji ($M = 4,23$; $SD = 0,78$) in na Hrvaškem ($M = 3,99$; $SD = 0,86$) v povprečju najbolj strinjajo, da skrbijo za osebni in strokovni razvoj. Rezultati Mann-Whitneyjevih preizkusov kažejo, da med vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem obstaja statistično pomembna razlika pri oceni pripravljenosti za raziskovalne projekte na področju potencialno nadarjenih otrok ($U = 26858,500$; $2P = 0,000$), oceni strokovne usposobljenosti za samorefleksijo ($U = 27846,500$; $2P = 0,003$), oceni sodelovanja pri timskem delu ($U = 26321,000$; $2P = 0,000$) in skrbi za osebni in strokovni razvoj ($U = 27238,000$; $2P = 0,003$) na tem področju. Ugotavljamo, da v vseh štirih primerih vzgojitelji v Sloveniji statistično značilno više ocenjujejo svoje kompetence za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi.

Razvidno je tudi, da se vzgojitelji v Sloveniji ($M = 3,30$; $SD = 0,91$) in na Hrvaškem ($M = 3,17$; $SD = 0,90$) v povprečju najmanj strinjajo, da so na področju odkrivanja potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi ustrezno strokovno usposobljeni. Tu statistično pomembnih razlik ni ($U = 29700,500$; $2P = 0,079$).

Tabela 2: Opisna statistika in rezultati Mann-Whitneyjevih preizkusov razlik pri oceni kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi med vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem.

Trditvev		N	M	SD	Povprečni rang	U	2P
Na tem področju sem ustrezno strokovno usposobljen.	Slovenija	248	3,30	0,91	266,78	29700,500	0,079
	Hrvaška	294	3,17	0,90	245,24		
Na tem področju sem pripravljen za raziskovalne projekte.	Slovenija	248	3,85	0,92	278,47	26858,500	0,000
	Hrvaška	294	3,58	0,92	234,59		
Na tem področju sem ustrezno usposobljen za samorefleksijo.	Slovenija	248	3,67	0,82	274,41	27846,500	0,003
	Hrvaška	294	3,49	0,86	238,29		
Na tem področju sem sodelovalen pri timskem delu.	Slovenija	248	4,20	0,97	280,68	26321,000	0,000
	Hrvaška	294	3,93	0,92	232,58		
Skrbim za osebni in strokovni razvoj.	Slovenija	248	4,23	0,78	276,91	27238,000	0,001
	Hrvaška	294	3,99	0,86	236,01		

H 1: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih obstaja statistično pomembna razlika pri samooceni kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi.

Upoštevali smo odgovore na vprašanje Q 10, ki se je glasilo: "Z oceno od 1 (nezadostno usposobljen) do 5 (odlično usposobljen) ocenite posamezne kompetence na področju odkrivanja in dela s potencialno nadarjenimi otroki v vrtcu." Hipotezo smo preverili z Mann-Whitneyjevim U-preizkusom.

Iz preglednice je razvidno, da med anketiranimi vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih obstaja statistično pomembna razlika pri štirih trditvah s področja samoocene kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi.

Anketirani iz Slovenije menijo, da so v povprečju bolj pripravljeni na raziskovalne projekte ($U = 26858,500$; $Sig = 0,000$), bolj usposobljeni za samorefleksijo ($U = 27846,500$; $Sig = 0,003$), bolj sodelovalni pri timskem delu ($U = 26321,000$; $Sig = 0,000$), in v povprečju bolj ustrezno skrbijo za osebni in strokovni razvoj ($U = 27238,000$; $Sig = 0,001$) kot anketirani iz Hrvaške.

Iz preglednice je razvidno tudi, da med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ne obstaja statistično pomembna razlika pri samooceni strokovne usposobljenosti na tem področju ($U = 29700,500$; $Sig = 0,079$). Hipotezo H 1 sprejememo.

H 2: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembnih razlik v prepričanjih, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih.

Upoštevali smo odgovore na vprašanje Q 12, ki se je glasilo: "Koliko sta po vašem mnenju pomembna dejavnika za prepoznavanje in razvoj potencialno nadarjenih otrok v vrtcih ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev?"

Hipotezo smo preverili z Mann-Whitneyjevim U-preizkusom.

Iz preglednice je razvidno, da med anketiranimi vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembnih razlik v mnenjih in stališčih, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih ($U = 32095,000$; $Sig = 0,817$).

Tabela 3: Opisna statistika in rezultati Mann-Whitneyjevega preizkusa razlik v oceni pomembnosti ustrezne izobrazbe in strokovnega izpopolnjevanja vzgojiteljev za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih pri vzgojiteljih v Sloveniji in na Hrvaškem

Trditve		N	M	SD	Povprečni rang	U	2P
Na tem področju sem ustrezno strokovno usposobljen.	Slovenija	248	4,35	0,69	254,08	32095,000	0,817
	Hrvaška	294	4,38	0,65	256,79		

Tako v slovenskih kot v hrvaških vrtcih se vzgojitelji v povprečju strinjajo, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih.

Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembne razlike v mnenjih in stališčih, da sta ustrezna izobrazba in nadaljevanje strokovnega usposabljanja pomembna za prepoznavanje in delo s potencialno nadarjenimi otroki v vrtcu ($t = 0,38$; $p > 0,05$). Povprečna ocena za pomen izobraževanja in stalnega strokovnega usposabljanja je za slovenske in hrvaške vzgojitelje visoka: AS Slo = 4,39 (SD = 0,66), AS Hrv = 4,38 (SD = 0,64). Hipotezo H 2 sprejmemo.

H 3: Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških javnih vrtcih obstaja statistično pomembna razlika v podpori svetovalne službe, vodstva vrtca in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi.

Upoštevali smo odgovore na vprašanje Q 16, ki se je glasilo: "Ocenite, prosim, kako pogosto ste pri prepoznavanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok deležni pomoči drugih." Hipotezo smo preverili z Mann-Whitneyjevim U-preizkusom.

Iz preglednice (Preglednica 4) je razvidno, da med anketiranimi vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ne obstaja statistično pomembna razlika v podpori svetovalne službe ($U = 29447,500$; Sig = 0,064), vodstva vrtca ($U = 29724,500$; Sig = 0,090) in staršev ($U = 29872,500$; Sig = 0,100) pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi. Hipoteze H 3 ne sprejmemo.

Tabela 4: Opisna statistika in rezultati Mann-Whitneyjevih preizkusov razlik v oceni kompetenc pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi pri vzgojiteljih v Sloveniji in na Hrvaškem

Trditev		N	M	SD	Povprečni rang	U	2P
Pomoč mi nudi svetovalna služba v vrtcu.	Slovenija	248	3,07	1,30	267,82	29447,500	0,064
	Hrvaška	294	2,87	1,32	244,29		
Pomoč mi nudi vodstvo vrtca.	Slovenija	248	3,08	1,24	266,68	29724,500	0,090
	Hrvaška	294	2,92	1,12	245,33		
Pomoč mi nudijo starši potencialno nadarjenih predšolskih otrok.	Slovenija	248	2,90	1,02	266,07	29872,500	0,100
	Hrvaška	294	2,76	0,97	245,88		

Tabela 5: Prikaz zadovoljstva s splošnim socialnim statusom vzgojiteljev in zakonodajo v Sloveniji in na Hrvaškem v povezavi s starostjo in delovno dobo

Splošno zadovoljstvo s statusom vzgojitelja v družbi		
	Slovenija	Hrvaška
Starost	$r = 0,031$; $p = 0,640$	$r = 0,16$; $p = 0,011$
Delovna doba	$r = 0,037$; $p = 0,572$	$r = 0,15$; $p = 0,017$
Zadovoljstvo vzgojitelja z zakonodajo, ki ureja področje predšolske vzgoje, statuse vrtcev in strokovni kader.		
	Slovenija	Hrvaška
Delovna doba	$r = 0,129$; $p = 0,037$	$r = -0,088$; $p = 0,172$

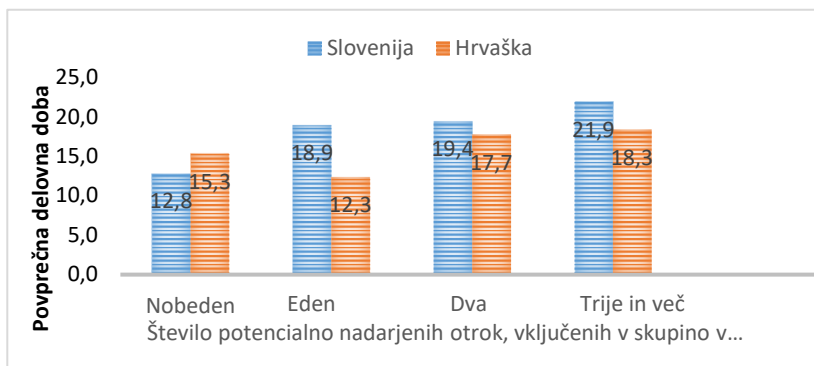
Slovenski in hrvaški vzgojitelji imajo statistično pomembno različno mnenje o svojem splošnem statusu v družbi ($t = 12,5$; $p < 0,05$). Slovenski vzgojitelji svoj status v družbi ocenjujejo s povprečno oceno $AS = 3,74$ ($SD = 0,96$), medtem ko je povprečna ocena njihovih hrvaških kolegov $AS = 2,86$ ($SD = 0,84$).

Stopnja zadovoljstva s splošnim socialnim statusom hrvaških vzgojiteljev je v povezavi s starostjo pomembno pozitivno korelirana ($r = 0,16$; $p < 0,05$), pri vzgojiteljih v Sloveniji te povezanosti ni ($r = 0,03$; $p > 0,05$). Starejši vzgojitelji na Hrvaškem so zadovoljnejši s svojim splošnim statusom v družbi, medtem ko pri slovenskih vzgojiteljih te povezave nismo ugotovili.

Podoben vzorec smo opazili pri letih delovne dobe. Obstaja povezava med zadovoljstvom s splošnim statusom vzgojiteljev v družbi in dolgoletnimi delovnimi izkušnjami med hrvaškimi udeleženci raziskave ($r = 0,14$; $p < 0,05$). Hrvaški vzgojitelji z večletnimi izkušnjami so zadovoljnejši s svojim statusom v družbi, medtem ko pri njihovih slovenskih kolegih te povezave nismo našli.

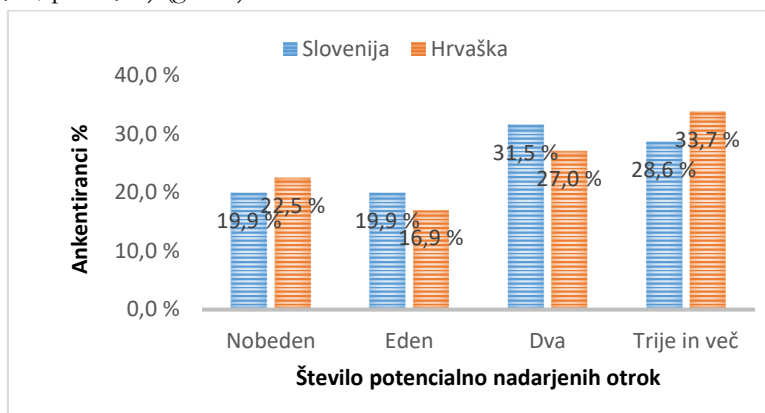
Hrvaški in slovenski vzgojitelji imajo bistveno različna mnenja in stališča v zvezi z zakonodajnimi okviri, ki urejajo predšolsko vzgojo, statuse vrtcev in strokovni kader ($t = 7,27$; $p < 0,05$). Slovenski vzgojitelji zakonodajo ocenjujejo s povprečno oceno $AS = 3,26$ ($SD = 0,81$), medtem ko je povprečna ocena njihovih hrvaških kolegov $AS = 2,73$ ($SD = 0,85$).

Raven zadovoljstva z zakonodajo, ki ureja predšolsko vzgojo, statute vrtcev in poklic vzgojitelja, je zelo pozitivno povezana z dolgoletnimi delovnimi izkušnjami pri hrvaških vzgojiteljih ($r = 0,13$; $p < 0,05$), ne pa tudi pri slovenskih ($r = -0,088$; $p > 0,05$). Hrvaški vzgojitelji z več delovnimi izkušnjami so zadovoljnejši z zakonodajo, ki ureja predšolsko vzgojo, statute vrtcev in strokovni kader, med slovenskimi vzgojitelji te povezave nismo opazili (tabela 5).

Graf 1: Število potencialno nadarjenih otrok, vključenih v katero koli skupino v zadnjih petih letih dela vzgojitelja v vrtcu.

V zadnjih petih letih dela v vrtcu tudi ni razlik med slovenskimi in hrvaškimi vzgojitelji po številu potencialno nadarjenih otrok, vključenih v katero koli skupino ($\chi^2 = 2,99$; $p > 0,05$) (graf 1).

Graf 1: Število potencialno nadarjenih otrok, vključenih v skupino v zadnjih petih letih, glede na delovno dobo vzgojitelja

Ugotovili smo statistično pomembno pozitivno povezavo med delovno dobo vzgojiteljev in številom odkritih potencialno nadarjenih otrok ($r = 0,20$; $p < 0,05$). V zadnjih 5 letih so vzgojitelji z daljšo delovno dobo v Sloveniji in na Hrvaškem odkrili več potencialno nadarjenih otrok v skupini (graf 2).

Razprava

S kvantitativno raziskavo smo raziskali prepričanja vzgojiteljic, zaposlenih v slovenskih in hrvaških vrtcih, v zvezi s samooceno kompetenc za odkrivanje potencialno nadarjenih otrok in delo z njimi, strokovno usposobljenostjo in izobrazbo za odkrivanje potencialne nadarjenosti otrok v vrtcu, pomenom svetovalne službe, vodstva vrtca in sodelovanja s starši pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi. V raziskavi je sodelovalo 542 anketirancev, od tega 505 vzgojiteljic (93 %), 9 vzgojiteljev (1,7 %) in 28 udeležencev (5,3 %), ki se niso opredelili po spolu. 248 (45,8 %) sodelujočih je bilo iz Republike Slovenije in 294 (54,2 %) iz Republike Hrvaške. Na podlagi z raziskavo pridobljenih rezultatov smo ugotovili, da se vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem v povprečju najbolj strinjajo o skrbi za osebni in strokovni razvoj. Rezultati kažejo, da med vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem obstaja statistično pomembna razlika v oceni pripravljenosti za raziskovalne projekte na področju potencialno nadarjenih otrok, oceni strokovne usposobljenosti za samorefleksijo, oceni sodelovanja pri timskem delu ter skrbi za osebni in strokovni razvoj na tem področju. Ugotovili smo, da v vseh štirih primerih vzgojitelji v Sloveniji statistično značilno više ocenjujejo svoje kompetence pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi. Iz raziskave je tudi razvidno, da se vzgojitelji v Sloveniji in na Hrvaškem v povprečju najmanj strinjajo, da so pri odkrivanju potencialno nadarjenih otrok in delu z njimi ustrezno strokovno usposobljeni. Tu statistično pomembnih razlik ni, kar pomeni, da potrebujejo dodatna strokovna usposabljanja za odkrivanje in delo s potencialno nadarjenimi predšolskimi otroki. Tako v slovenskih kot v hrvaških vrtcih se v povprečju strinjajo, da sta ustrezna izobrazba in strokovno izpopolnjevanje vzgojiteljev pomembna za prepoznavanje potencialno nadarjenih otrok v vrtcih. Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembne razlike v mnenjih in stališčih, da sta ustrezna izobrazba in nadaljevanje strokovnega usposabljanja pomembna za prepoznavanje in delo s potencialno nadarjenimi otroki v vrtcu.

Čeprav med anketiranimi vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembne razlike v podpori svetovalne službe, vodstva vrtca in staršev pri odkrivanju potencialno nadarjenih predšolskih otrok in delu z njimi, slovenski vzgojitelji nekoliko višje kot hrvaški ocenjujejo podporo vodstva vrtca in svetovalne službe. Pri odgovorih na vprašanje, ali so imeli v zadnjih petih letih potencialno nadarjene otroke vključene v katero koli skupino, ni bilo statistično pomembnih razlik. Ugotovili smo statistično pomembno pozitivno povezavo med delovno dobo vzgojiteljev in številom odkritih potencialno nadarjenih otrok. V zadnjih petih letih so vzgojitelji z daljšo delovno dobo – v obeh državah – odkrili več potencialno nadarjenih otrok v skupini, kar lahko razložimo z bogatejšimi delovnimi izkušnjami oz. prakso. Z raziskavo smo želeli pridobiti tudi mnenje sodelujočih o splošnem statusu vzgojitelja v družbi in o zakonodaji, ki ureja področje predšolske vzgoje. Ta podatek nam pokaže status celotnega sistema predšolske vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok, zlasti ker je zadovoljstvo zaposlenih vzgojiteljev ključen dejavnik za uspešno vzgojo in poučevanje predšolskih otrok. Mnenje slovenskih in hrvaških vzgojiteljev o svojem splošnem statusu v družbi se statistično pomembno razlikuje. Slovenski vzgojitelji svoj status v družbi ocenjujejo s povprečno oceno 3,74, medtem ko je povprečna ocena njihovih hrvaških kolegov 2,86. Predvidevamo, da je ocena hrvaških vzgojiteljev nižja zaradi slabših ekonomskih in socialnih razmer na Hrvaškem. Starejši vzgojitelji na Hrvaškem so zadovoljnejši s svojim splošnim statusom v družbi, medtem ko pri slovenskih vzgojiteljih te povezave nismo ugotovili, enako je pri tistih z daljšo delovno dobo. Mnenje slovenskih in hrvaških vzgojiteljev se bistveno razlikuje tudi v zvezi z zakonodajnimi okviri, ki urejajo predšolsko vzgojo, statute vrtcev in strokovni kader. Slovenski vzgojitelji zakonodajo ocenjujejo s povprečno oceno 3,26, medtem ko je povprečna ocena njihovih hrvaških kolegov 2,73.

Zaključek

Z raziskavo smo opravili primerjalno mednarodno analizo stanja, ki je trenutno aktualno na območju Republike Slovenije in Republike Hrvaške, na področju odkrivanja in dela s potencialno nadarjenimi predšolskimi otroki v institucionalni vzgoji in izobraževanju.

Raziskavo med slovenskimi in hrvaškimi vzgojitelji smo izvedli, da bi primerjalno pridobili podatke o samooceni usposobljenosti vzgojiteljev za odkrivanje in delo s potencialno nadarjenimi predšolskimi otroki in pridobili odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja, ki so večinoma potrdili naše predpostavke in ugotovitve. Med vzgojitelji v slovenskih in hrvaških vrtcih ni statistično pomembne razlike v mnenjih in stališčih, da sta ustrezna izobrazba in nadaljevanje strokovnega usposabljanja pomembna za prepoznavanje in delo s potencialno nadarjenimi otroki v vrtcu. Rezultati raziskave kažejo, da tako slovenski kot hrvaški vzgojitelji menijo, da potrebujejo dodatna strokovna usposabljanja na tem področju. V smislu odpiranja novih pogledov v predšolski vzgoji in razvijanja strokovnosti na tem področju, rezultati raziskave odpirajo vprašanje o potrebi uvajanja novega predmeta na študiju za vzgojitelje predšolskih otrok.

Summary

A quantitative survey investigated the beliefs of preschool teachers from Slovenian and Croatian kindergartens regarding self-assessment of their competence to identify potentially gifted children and to work with them, their professional qualification and education in this field, and the role of school counseling service, kindergarten leadership and cooperation with parents in identifying and working with potentially gifted children. The study sample comprised 542 preschool teachers, 505 of them female (93%), 9 male (1.7%) and 28 of unspecified gender (5.3%). Two hundred and forty-eight (45.8%) participants were from the Republic of Slovenia and 294 (54.2%) from the Republic of Croatia. Based on the research results, Slovenian and Croatian teachers agree most on the importance of personal and professional development. There are statistically significant differences between Slovenian and Croatian teachers in how they assess their readiness for research projects in the field of potentially gifted children, their professional competence for self-reflection, their team cooperation, and their personal and professional development in this field. In all four cases, Slovenian teachers rate their competences for identification of and work with potentially gifted children statistically significantly higher. The research also shows that both Slovenian and Croatian teachers feel insufficiently qualified for the identification of potentially gifted children. There are no statistically significant differences between the two groups, which shows that they all need additional professional development for identification of and work with potentially gifted children. Both Slovenian and Croatian preschool teachers, on average, agree that

adequate education and further professional development are important for successful identification of potentially gifted children. There are no statistically significant differences between teachers in Slovenian and Croatian kindergartens in their opinions and views on the importance of adequate education and further professional development for the identification of and work with potentially gifted children in kindergarten. Although there is no statistically significant difference in how they perceive support from the school counseling service, kindergarten leadership, and parents in the identification of and work with potentially gifted preschool children, Slovenian teachers rate the leadership and counseling service support slightly higher than Croatian teachers do.

There were no statistically significant differences between teachers in their responses to the question of whether they had identified any potentially gifted children in any of their groups in the last five years. There was however a statistically significant positive correlation between career length and the number of potentially gifted children identified. The teachers with longer careers from both countries had identified more potentially gifted children over five years than their colleagues, which can be attributed to their more extensive work experience. Our research also tried to identify participants' opinions about the general social status of preschool teachers and the legislation on early childhood education and care. These data are indicative of the general status of the whole system of early childhood education and care, especially considering that teacher satisfaction is the key factor in successful early childhood education and care. There is a statistically significant difference in opinion on the general social status between Slovenian and Croatian teachers. Slovenian teachers rated their perceived social status with an average grade of 3.74, while their Croatian colleagues rated it with 2.86. We presume the lower grade to be the result of the worse economic and social situation in Croatia. Older teachers in Croatia are more satisfied with their general social status, which does not hold true for older or more experienced Slovenian teachers. There is also a considerable difference in Slovenian and Croatian teachers' opinions about the legislative framework governing early childhood education and care, kindergarten status and professional staff. Slovenian teachers rated their legislation with an average grade of 3.26, while their Croatian colleagues rated it with 2.73.

We conducted this study among Slovenian and Croatian teachers to obtain comparative data about their self-assessment of their ability to identify potentially gifted children and to work with them. The research results indicate that both

Slovenian and Croatian preschool teachers believe they need additional professional training in this field. In terms of opening new horizons in early childhood education and developing new professional standards in this field, our research raises the issue of the need to introduce a new subject into early education study programs.

Literatura

- Bezić, T. (2006). Operacionalizacija Koncepta: Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v devetletni osnovni šoli. V T. Bezić, A. Blažič, D. Boben, M. Brinar-Huš, M. M. Juriševič 167 Marovt, M. Nagy, D. Žagar (ur.), *Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojnoizobraževalno delo z njimi* (str. 20–43). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Coleman, L. (1985). *Schooling the Gifted*. Menlo Park: Addison-Wesley Pub.
- Cvetković - Lay, J. (2002). *Ja hoću i mogu više*. Zagreb: Alinea.
- Cvetković - Lay, J. (2010). *Darovito je, što ću sa sobom?* Zagreb: Alinea.
- Cvetković - Lay, J., in Sekulić - Majurec, A. (1998). *Darovito je, što ću s njim?* Zagreb: Alinea.
- Cvetković - Lay, J., in Sever, T. (2004): Darovitost od dijagnostike do obrazovne intervencije (prispevek na seminarju). Zagreb: Centar za poticanje darovitosti djeteta Bistrić, Psihološki centar Medveščak.
- Čotar Konrad, S., in Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). Professional Competences of Preschool Teachers for Working with Gifted Young Children in Slovenia. *Journal for the Education of Gifted Young*, 3(2), str. 65–78.
- Eurydice. (2009). *Predšolska vzgoja in varstvo v Evropi: odpravljanje socialne in kulturne neenakosti*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Ferbežer, I. (2002). *Celovitost nadarjenosti*. Ljubljana: Educa.
- Ferbežer, I., Težak, S., in Korez, I. (2008). *Samopodoba nadarjenih otrok*. Radovljica: Didakta, d. o. o.
- Ferbežer, I., Težak, S., in Korez, I. (2008). *Nadarjeni otroci*. Radovljica: Didakta, d. o. o.
- Ferbežer, I. (2012). Zakaj nimamo programov za predšolske nadarjene otroke? *Didakta*, št. 157(22), str.13–15.
- Gross, M. (2006). Exceptionally Gifted Children: Long-Term Outcomes of Academic Acceleration and Nonacceleration. *Journal for the Education of the Gifted*, 29, št. 4, str. 404–429. Pridobljeno s: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ746290.pdf> (Dostopno 26. 12. 2018).
- Grubb, K. E. (2008). *An examination of the experiences of gifted preschool and primary age children*. Doktorska disertacija. Bundoora, Australia: RMIT, University – School of Education, Design and Social Context Portfolio. Pridobljeno s: <https://rese-archbank.rmit.edu.au/eserv/rmit:6677/Grubb.pdf> (Dostopno 16. 1. 2018.)
- Hmelak, M., in Lepičnik Vodopivec, J. (2013). Pričakovanja vzgojiteljev predšolskih otrok, vezana na njihov profesionalni razvoj. *Revija za elementarno izobraževanje*, 6(2/3), str. 66–77. Pridobljeno s: <https://dk.um.si/IzpisGradiva.php?id=56066> (Dostopno 2. 2. 2018.)
- Hodge, K., in Kemp, R. (2006). Recognition of giftedness in the early years of school: Perspectives of teachers, parents, and children. *Journal for the Education of the Gifted*, 30(2), str. 164–204. Pridobljeno s: <https://pdfs.semanticscholar.org/8f31/9c47-d698fb9e6ce712ce44c0db5e4b-7fd72b.pdf> (Dostopno 14. 2. 2018.)
- Juriševič, M. (2009). Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci v šoli – stanje in perspektive. *Psihološka obzorja/Horizons of Psychology*, 18(4), str. 153–168.
- Juriševič, M. (2011). Bela knjiga – Vzgoja in izobraževanje nadarjenih otrok. Pridobljeno s: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1200/1/pp_329-345.pdf (Dostopno 22. 6. 2017.)
- Juriševič, M. (2012). *Nadarjeni učenci v slovenski šoli*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

- Juriševič, M., Rajović, R., in Drgan, L. (2010). *NTC učenje – spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju*. Univerza v Ljubljani – Pedagoška fakulteta Pridobljeno s: https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/CRSN/NTC/NTC_seminarsko_gradivo.pdf (Dostopno 12. 2. 2018.)
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2013). Nadarjeni učenci v Sloveniji, Italiji, Angliji in na Danskem – primerjava zakonodajnih in programskih izhodišč. *Šolsko polje*, 24(3/4), str. 119–147.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2015). *Nadarjeni in talentirani učenci – med poslanstvom in odgovornostjo*. Koper: Univerzitetna založba Annales.
- Kukanja Gabrijelčič, M., in Čotar Konrad, S. (2013). Učno uspešen, nadarjen ali talentiran?: terminološke vrzeli s področja nadarjenosti. *Pedagoška obzorja*, 20(3–4), 129–143.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2016). Subjektivne teorije in težave vzgojitelja pri delu z nadarjenim otrokom. *Slavonic Pedagogical Studies Journal*, 5(1), str. 86–100.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2017). *Poučevanje nadarjenih učencev na osnovni šoli*. Koper: Založba Univerze na Primorskem
- Lillvista, A., Sandberg, A., Sheridan, S., in Williams, P. (2014). Preschool teacher competence viewed. *Journal of Education for Teaching*. 40(1), str. 3–19. Pridobljeno s: https://www.researchgate.net/publication/257815348_Preschool_teacher_competenceviewed_from_the_perspective_of_students_in_early_childhood_teacher_education (Dostopno 23. 1. 2018.)
- Ljubetić, M. (2012). New Competences for the Pre-school Teacher A Successful Response to the Challenges of the 21 st Century. *World Journal of Education*, 2(1), str. 82–90.
- Marjanovič Umek, L., in Župančič, M. (ur.) (2009). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Modrić, N. (2013). Kompetencije odgojitelja za učinkovito upravljanje problemnim situacijama. *Napredak*, 154(3), 427–450.
- Mönks, F., in Pflüger, R. (2005). *Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective*. Nijmegen: Radboud University. Pridobljeno s: <https://www.scribd.com/doc/44859834/Gifted-Education-in-21-European-Countries-Inventory-and-Perspective> (Dostopno 15. 1. 2018.)
- Pangrčič, P. (2016) *Izobraževanje nadarjenih učencev z vidika sodobnih didaktičnih teorij*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Persson, M. (ur.) (2006). *A Vision of European Teaching and Learning – Perspectives on The New Role of The Teacher*. Pridobljeno s: <https://core.ac.uk/download/pdf/67039.pdf> (Dostopno 10. 3. 2018.)
- Pfeiffer, S. L., Petscher, Y., in Jarosewich, T. (2007). *The Gifted Rating Scales – Preschool/Kindergarten Form: An Analysis of the Standardization Sample Based on Age, Gender, and Race*. Pridobljeno s: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4557809/> (Dostopno 10. 3. 2018.)
- Pfeiffer, S. L., Petscher, Y., in Jarosewich, T. (2003). *The Gifted Rating Scales – Preschool/Kindergarten Form: An Analysis of the Standardization Sample Based on Age, Gender, and Race*. Pridobljeno s: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4557809/> (Dostopno 10. 3. 2018.)
- Pfeiffer, S. L., in Petscher, Y. (2008). *Identifying Young Gifted Children Using the Gifted Rating Scales – Preschool/Kindergarten Form*. Pridobljeno s: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4557810/> (Dostopno 22. 3. 2018.)
- Podgornik, V. (2008). *Teacher's professional development as a factor of effective practice*. Prispevek na konferenci. Pridobljeno s: <https://www.fdv.uni-lj.si/dela-fdv/iskanje/?lang=slv-&cmd=izpis&gID=53361> (Dostopno 22. 11. 2018.)
- Podgornik, V., in Vogrinc, J. (2012). *Samoenačrtovanje na področju predšolske vzgoje*. 0Ljubljana: Tiskarna Littera picta, d. o. o.
- Porter, L. (2005). *Young gifted children: Meeting their needs*. Pridobljeno s: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED488944.pdf> (Dostopno 15. 1. 2018.)
- Primožič, M. (2013). *Odkrivanje nadarjenih otrok v predšolskem obdobju in delo z njimi*. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

- Rajović, R. (2015). *IQ deteta – briga roditelja (1 deo: uzrast od 3 do 7 godina)*. Beograd: Ranko Rajović
- Renzulli, J. S., Siegle, D., Reis, S. M., Gavin, M. K., in Reed, R. E. (2009). *An Investigation of the Reliability and Factor Structure of Four New Scales for Rating the Behavioral Characteristics of Superior Students*. Pridobljeno s: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ880576.pdf> (Dostopno 8. 2. 2018.)
- Robinson, N. M., in Robinson, H. (1992). *The use of standardized tests with young gifted children*. V Klein, P. S., in Tannenbaum, A. J. (ur). New York: Ablex Publishing Corp.
- Roedell, W., Jackson, N., in Robinson, H. (1980). *Gifted Young Children*. New York: Teachers College Press. University Columbia.
- Roedell, W. (1990). Nurturing Giftedness in Young Children. Vir: *ERIC Clearinghouse on Handicapped and Gifted Children Reston VA*. Pridobljeno s: <https://www.ericdi-gests.org/pre-9216/young.htm> (Dostopno 10. 1. 2018.)
- Rogers, K. B. (2007). Lessons Learned About Educating the Gifted and Talented: A Synthesis of the Research on Educational Practice. *Gifted Child Quarterly* 51(4), str. 382–396. Pridobljeno s: <http://aea11gt.pbworks.com/f/LessonsLrned-Rogers.pdf> (Dostopno 11. 2. 2018.)
- Schleicher, A. (ur.) (2015). *Schools for 21st-Century Learners: Strong Leaders, Confident Teachers, Innovative Approaches, International Summit on the Teaching Profession*, OECD Publishing. Pridobljeno s: <http://dx.doi.org/10.17-87/9789264231191-en> (Dostopno 11. 2. 2018.)
- Silverman L. K. (2005). *Inside-Out: Understanding the Social and Emotional Needs of Gifted Children*. Pridobljeno s: <http://www.pegy.org.uk/Inside-Out%20PEG-Y%20pdf.pdf> (Dostopno 18. 1. 2018.)
- Sindik, J. (2010). Povezanost emocionalne kompetencije te mašte i empatije odgojitelja sa stavovima o darovitosti djece. *Život i škola* 24(2), str. 65–90.
- Sutherland, M. (2012). *Gifted and Talented in the Early Years*. Glasgow: University of Glasgow.
- Sutherland, M., Jurišević, M. (ur.) (2015). *Nadarjeni v zgodnjem otroštvu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Slunjski, E. (2011). Razvoj autonomije djeteta u procesu odgoja i obrazovanja u vrtiću. *Pedagogijska istraživanja*, 8(2), str. 217–230.
- Slunjski, E. (2016). Strategije učenja djece rane i predškolske dobi. *Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*. Ivana Visković (ur.). Makarska: Dječji vrtić Biokovsko zvonice, Makarska, 2016. str. 11–12.
- Slunjski, E., Šagud, M., in Brajša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3(1), str. 45–58.
- Taylor, C. S., in Nolen, S. B. (2005). *Classroom assessment: Supporting teaching and learning in real classrooms*. Upper Saddle River, New York: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Tomić, O. (2012). *TALENTI okruženje implikacije za kreiranje strategije podsticanja darovitosti*. Novi Sad: Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu.
- Vann, K. (2015). *Early Childhood Education Teachers' Perspectives, Effective Programs and Impacts on Cognitive Development*. New York: Nova Science Publishers.
- Webb, J. T. (2010). *Pogrešne i dvojne dijagnoze darovite djece i odraslih*. Zagreb: VEBLE commerce.
- Žagar, D. (1999). Nadarjeni učenci v devetletni osnovni šoli. *Psihološka obzorja*, 4, str. 45–53.

Avtorica

Ljiljana Gomerčič

Doktorski študent, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, Slovenija, e-pošta: ljiljana963@gmail.com
PhD student, University of Primorska, Faculty of educational sciences, Koper, e-mail: ljiljana963@gmail.com

